

The Optimal Framework for Criminal Policy in Addressing Acts of Violence Perpetrated Against Children and Adolescents

Shima Sadat Hosseini Moghadam¹, Gholamreza Mohammad Nasl^{2*}

1. M.A. in Criminal Law and Criminology, Faculty of Humanities, Tehran Unit, University of Education, Tehran, Iran.

Email: Hosseini.shima7070@gmail.com

2. Associate Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Humanities, Tehran Unit, University of Education, Tehran, Iran.

*. Corresponding Author: Email: g_mnasl@yahoo.com

S.D.I.L.
The SD Institute of Law
Research & Study

انجمن ایرانی مجرم‌شناسان

انجمن ایرانی مجرم‌شناسان

Publisher:

Shahr-e- Danesh
Research And Study
Institute of Law

Article Type:

Original Research

DOI:

10.22034/JCLC.2023.375456.1787

Received:

18 February 2023

Accepted:

15 October 2023

Published:

5 March 2024

ABSTRACT

Undoubtedly, the period of childhood is widely recognized as a critical developmental phase in human existence. It is during this time that a multitude of physical and mental dimensions of the child undergo formation and maturation. Consequently, any acts of violence perpetrated against children during these delicate years can have profound and detrimental effects on their overall growth and well-being. The escalating prevalence of violence directed towards children and adolescents, along with the imperative to provide assistance to the most susceptible segment of society, necessitates a comprehensive examination of this topic. The implementation of an appropriate framework for addressing offenders holds the potential to effectively address the issue of violence perpetrated against children and adolescents,

Copyright & Creative Commons:

© The Author(s). 2021 Open Access. This article is licensed under a Creative Commons Attribution Non-Commercial License 4.0, which permits use, distribution and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited. To view a copy of this licence, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

leading to a reduction in the incidence of this phenomena in the future.

Hence, the objective of this study is to develop an appropriate framework for addressing the issue of violence perpetrated against children and adolescents. The present study employs descriptive and analytical research methodologies, utilizing data obtained through both library and field-based data collection techniques. The investigation encompassed three distinct groups within the legal profession: law professors, judges and lawyers, and jurists and legal specialists. Out of the total population, a subset of 140 individuals was chosen using the stratified random sampling technique. The research findings suggest that an effective approach to addressing violence against children and adolescents would need a combination of restorative and punitive measures. The restorative model is employed when addressing those who perpetrate acts of violence against children and adolescents, whereas the punitive model is utilized for individuals who engage in violence that not only offends public sensibilities but also undermines the overall social order.

Keywords: Models, Criminal Policy, Violence, Children, Teenagers.

Excerpted from the M.A. thesis entitled "The Optimal Framework for Criminal Policy in Addressing Acts of Violence Perpetrated Against Children and Adolescents", Faculty of Humanities, Tehran Unit, University of Education, Tehran, Iran.

Funding: The author(s) received no financial support (funding, grants, and sponsorship) for the research, authorship, and/or publication of this article.

Author Contributions:

Shima Sadat Hosseini Moghadam: Conceptualization, Software, Formal analysis, Investigation, Resources, , Writing - Original Draft, Writing - Review & Editing, Visualization.

Gholamreza Mohammad Nasl: Methodology, Software, Validation, Data Curation, Writing - Review & Editing, Visualization, Supervision, Project administration.

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Citation:

Hosseini Moghadam, Shima Sadat & Gholamreza Mohammad Nasl. "The Optimal Framework for Criminal Policy in Addressing Acts of Violence Perpetrated Against Children and Adolescents" *Journal of Criminal Law and Criminology* 11, no. 22 (March 5, 2024): 7-38.

Extended Abstract

The restorative model does not have a favorable output regarding the two indicators of proportionality between crime and punishment, and the power of deterrence, and alone cannot be introduced as a favorable model. To fix the defect, they should seek to combine the repair opinion with another superior opinion

This model is a deterrent as it seeks to punish the offender and helps to deal with violence against children and adolescents. In these crimes, we cannot apply the restorative model, because in these crimes, its harmful effects affect the entire society.

Let's call it as the punishment of the criminal. By adopting these two models together, an effective step can be taken in the field of controlling and reducing violence against children and adolescents, as well as increasing the sense of security among citizens.

Undoubtedly, childhood is one of the most sensitive and influential periods of human life, because during this period, various physical and mental dimensions of the child are being formed and developed, and violence against them in these sensitive years of life seriously harms their growth and health, and the future It affects their lives. Because children, due to their lack of independence, physical and mental weakness, and dependence on the family, are always vulnerable to all kinds of violence and harm.

However, violence against them is a wide range of harmful behaviors such as not fulfilling The basic needs of the child include lack of adequate development, physical punishment and misbehavior, sexual abuse and emotional abuse and psychological violence.

Violence against children and adolescents can have consequences such as mental and physical illnesses such as depression, feeling insecure, social isolation, inability to communicate, and causes problems in all aspects of development such as physical, mental, psychological and social. There are many problems that this trend undoubtedly requires special attention and support for children and teenagers. It is obvious that in the absence of this special support in a reliable policy, the society will witness harmful consequences.

In recent years, violence against children and teenagers has been considered as a social problem more than before.

The increasing trend of violence against children and teenagers and the need to support the most vulnerable group of society makes it necessary to investigate this phenomenon. Undoubtedly, children and teenagers are

considered the greatest assets of the society, and great efforts should be made to deal with violence against them.

Therefore, dealing with violence against children and teenagers and dealing with it as a problem can be very effective and pioneering in recognizing the problem and also providing the necessary solutions to deal with violence. Knowing the model that governs the criminal justice system provides for dealing with violence against children and teenagers in the future. By identifying these models and presenting a suitable model for dealing with criminals, it can be hoped that violence against children and teenagers will be dealt with in the future.

To reduce the prevalence of this phenomenon, therefore, the purpose of this research is to design a suitable model to deal with violence against children and adolescents.

The current research is descriptive and analytical, the data of which was collected through library and field methods. The statistical population of the research included three groups of law professors, judges and lawyers, jurists and legal experts. Among them, 140 people were selected by stratified random method.

The restorative model does not have a favorable output regarding the two indicators of proportionality between crime and punishment, and the power of deterrence, and alone cannot be introduced as a favorable model. To fix this shortcoming, we must seek to combine the restorative approach with another superior approach.

The research findings indicate that the optimal model for dealing with violence against children and adolescents will be a combined restorative and punitive model. In this way, we apply the restorative model to those who commit violence against children and teenagers, but we apply the punitive model to those who commit violence that hurts public feelings and disrupts the general order of society.

This model is a deterrent as it seeks to punish the offender and helps to deal with violence against children and adolescents. In these crimes, we cannot apply the restorative model, because in these crimes, its harmful effects affect the entire society. Let's call it as the punishment of the criminal. By adopting these two models together, an effective step can be taken in the field of controlling and reducing violence against children and adolescents, as well as increasing the sense of security among citizens.

مدل مطلوب سیاست کیفری مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان

شیماسادات حسینی مقدم^۱، غلامرضا محمد نسل^۲*

۱. کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد تهران، دانشگاه ارشاد دماوند، تهران، ایران.
Email: Hosseini.shima7070@gmail.com

۲. دانشیار، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد تهران، دانشگاه ارشاد دماوند، تهران، ایران.
* نویسنده مسئول: Email: g_mnasl@yahoo.com

چکیده:

بدون تردید دوران کودکی از حساس‌ترین دوران زندگی انسان است، چرا که در این دوران ابعاد مختلف جسمی و روانی کودک در حال شکل‌گیری و تکامل است و خشونت علیه آنها در این سال‌های حساس زندگی، به رشد و سلامت آنها آسیب جدی وارد می‌کند. روند افزایشی خشونت علیه کودکان و نوجوانان و لزوم حمایت از آسیب‌پذیرترین گروه اجتماع، بررسی این پدیده را ضروری می‌نماید. تا با ارائه الگوی مناسب جهت برخورد با بزهکار بتوان امیدوار بود که در آینده با خشونت علیه کودکان و نوجوانان مقابله شود و شیوع این پدیده کاهش یابد. از این رو، هدف از این پژوهش، طراحی مدل مطلوب در جهت مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان است. پژوهش حاضر توصیفی تحلیلی است که داده‌های آن، از طریق روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی، جمع‌آوری شد. جامعه آماری پژوهش، شامل سه گروه اساتید حقوق، قضات و وکلا و حقوق دانان و کارشناسان حقوقی بوده است؛ که از میان آنها با روش تصادفی طبقه‌ای، ۱۴۰ نفر انتخاب شدند.

کپی‌رایت و مجوز دسترسی آزاد:

کپی‌رایت مقاله در مجله پژوهش‌های حقوقی نزد نویسنده (ها) حفظ می‌شود. کلیه مقالاتی که در مجله پژوهش‌های حقوقی منتشر می‌شوند با دسترسی آزاد هستند. مقالات تحت شرایط مجوز CC BY-NC 4.0 منتشر می‌شوند که اجازه استفاده، توزیع و تولید مثل در هر رسانه‌ای را می‌دهد، به شرط آنکه به مقاله استناد شود. جهت اطلاعات بیشتر می‌توانید به صفحه سیاست‌های دسترسی آزاد نشریه مراجعه کنید.

پژوهش‌های حقوق

انجمن ایرانی حقوق کیفری

انجمن ایرانی حقوق جزا

نوع مقاله:

پژوهشی

DOI:

10.22034/ILCJ.2023.375456.1787

تاریخ دریافت:

۲۹ بهمن ۱۴۰۱

تاریخ پذیرش:

۲۳ مهر ۱۴۰۲

تاریخ انتشار:

۱۵ اسفند ۱۴۰۲

یافته‌های پژوهش دلالت بر آن دارد که مدل مطلوب مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان، مدل ترکیبی ترمیمی و سزادهنده خواهد بود. به این صورت که بر خشونت‌گران بر کودکان و نوجوانان مدل ترمیمی را اعمال کرده، ولی نسبت به خشونت‌گرانی که مرتکب خشونت‌هایی می‌شوند که احساسات عمومی را جریحه‌دار می‌کند و نظم عمومی جامعه را مختل می‌کند مدل سزادهنده را اعمال کنیم.

کلیدواژه‌ها:

مدل‌ها، سیاست کیفری، خشونت، کودکان، نوجوانان.

برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد با عنوان «مدل مطلوب سیاست کیفری مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان»، دانشکده علوم انسانی، واحد تهران، دانشگاه ارشد دماوند، تهران، ایران.

حامی مالی:

این مقاله هیچ حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان:

شیماسادات حسینی مقدم: مفهوم‌سازی، استفاده از نرم‌افزار، تحلیل، تحقیق و بررسی، منابع، نوشتن - بررسی و ویرایش، نوشتن - پیش‌نویس اصلی، تصویرسازی.
غلامرضا محمد نسل: روش‌شناسی، استفاده از نرم‌افزار، اعتبارسنجی، نظارت بر داده‌ها، نوشتن - بررسی و ویرایش، تصویرسازی، نظارت، مدیریت پروژه.

تعارض منافع:

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

استناددهی:

حسینی مقدم، شیماسادات و غلامرضا محمد نسل. «مدل مطلوب سیاست کیفری مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان». مجله پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی، ۱۱، ش. ۲۲ (۱۵ اسفند، ۱۴۰۲): ۷-۳۸.

مقدمه

معضل خشونت علیه کودکان و نوجوانان پدیده‌ای است که جوامع بشری همواره با آن روبه‌رو هستند، به طوری که کودکان در طول تاریخ زندگی بشر همیشه به شکلی مورد خشونت قرار گرفته‌اند، خشونتی که بخش عمده آن از سوی والدین و نزدیکان درجه یک مانند خواهر و برادر صورت گرفته است. این مسئله به صورت یکی از حادترین مسائل اجتماعی درآمده است که بسیاری از کودکان و نوجوانان را تهدید می‌کند. با وجود اهتمام دولت و مردم بر کاهش خشونت علیه کودکان و نوجوانان، متأسفانه هنوز هم خبرهای ناگواری از خشونت علیه کودکان و نوجوانان به گوش می‌رسد، آمارهای منتشر شده از افزایش خشونت علیه کودکان و نوجوانان در ایران خبر می‌دهد. آن‌گونه که مشخص است با یک نگاه واقع‌بینانه می‌توان دریافت که خشونت علیه کودکان و نوجوان در حال گسترش است. رسوخ اشکال نوین بزهکاری در میان کودکان و نوجوانان که سازندگان فردای اجتماع‌اند می‌تواند پیامدهای سنگین و بعضاً غیرقابل جبرانی را برای آنان و حتی سایر افراد جامعه داشته باشد. رفتارهای خشونت‌آمیز با کودکان، از آنان شخصیتی ضداجتماعی و هنجارشکن خواهد ساخت، به گونه‌ایی که احتمال بزه‌دیدگی مضاعف یا بزهکاری را به دنبال خواهد داشت، بنابراین باید از طریق واکنش مناسب و مؤثر نسبت به بزهکار سعی در کاهش میزان خشونت داشته باشیم. در واقع یکی از سنجیده‌ترین روش‌های مهار خشونت، اتخاذ مدل مطلوب در برخورد با بزهکار است؛ بنابراین ما در این پژوهش در پی آن هستیم که ببینیم بر بزهکاری که به کودک خشونت وارد کرده کدام مدل را اعمال کنیم تا در آینده شاهد مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان باشیم. کودکان و نوجوانان به‌عنوان یکی از هسته‌های اصلی اجتماع که آینده یک جامعه نیز به آنها بستگی دارد، لازم است در بستری از امنیت و آسایش و به دور از هرگونه خشونت پرورش یابند. حراست از امنیت، آسایش و آرامش معقول برای کودکان از طریق مهار خشونت علیه آنها امید را در شریان‌های حیاتی هر جامعه به جریان خواهد انداخت و قدرت شکوفایی آن جامعه را نیز افزایش خواهد داد چراکه سلامت روان و جسم آنان، ضامن تعالی کشور است و همچنین امنیت روانی کودکان، امید به زندگی و آزادی اندیشه توأم با روشنفکری و روشنگری را به عموم مردم هر جامعه اعطا خواهد نمود. این امر ضرورت جهت‌گیری اقدامات برای تعیین مدل مطلوب مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان را مضاعف می‌کند. از این رو، مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان، به‌عنوان نخستین مصداق حمایت در زمینه کاهش خشونت و همچنین جلوگیری از تکرار خشونت بر این گروه از افراد جامعه که چنین تجربه تلخی دارند، ضروری است. در بیان اهمیت موضوع مطروحه، لازم است که بدانیم رشد و توسعه

جامعه در گرو امنیت و آسایش حاکم بر آن جامعه است. در صورتی که در جامعه خشونت علیه کودکان وجود داشته باشد، می‌تواند امنیت را به مخاطره بیندازد که این امر اهمیت انجام پژوهش‌های کامل و جامع را می‌طلبد تا در جهت کنترل معضلات ناشی از این پدیده مذموم مؤثر واقع گردد. از مشکلات پیش روی مقابله با خشونت به‌خصوص خشونت‌های خانگی، عدم گزارش و پنهانی بودن اغلب آنهاست، این مشکل در مورد خشونت‌هایی از قبیل سوءاستفاده‌های جنسی به دلیل ترس از آبروریزی و از بین رفتن حیثیت خانوادگی بیشتر وجود دارد.^۱

پژوهش حاضر تلاشی برای تبیین حذف یا کاهش خشونت علیه کودکان و نوجوانان دارد؛ بنابراین اهداف پژوهش به شرح زیر مشخص شدند:

شناسایی مدل‌های مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان، ارائه شاخص‌های مطلوبیت مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان، ارزیابی مدل‌ها بر اساس شاخص‌ها، طبق اهداف یاد شده، پرسش اصلی پژوهش این است که مدل‌های مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان کدام‌اند؟ و با توجه به تعیین مدل مطلوب این پرسش به دو پرسش فرعی به شرح زیر تقسیم می‌شود:

شاخص‌های مطلوبیت مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان کدام‌اند؟ با توجه به شاخص‌ها، الگوی مطلوب مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان کدام است؟

نکته قابل ذکر در خصوص پیشینه پژوهش این است که با توجه به بررسی‌های انجام شده، در خصوص ارائه مدل مطلوب مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان اقدامی صورت نگرفته است تا بتوان گزینه‌ای از آن را به‌عنوان پیشینه پژوهش مورد اشاره قرارداد؛ بنابراین به اختصار به ذکر پژوهش‌هایی که موضوع آن تا حدودی با موضوع پژوهش مرتبط است، پرداخته می‌شود:

۱. محمدپور و همکاران (۱۳۸۹) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی تطبیقی عدالت ترمیمی و عدالت کیفری بر اساس رویکرد جامعه‌شناسی حقوقی» بیان می‌دارد که با توجه به ناکارآمد بودن عدالت سزا دهنده انتقادهای زیادی به آن وارد شده است چراکه در این روش به مواردی همچون نقش جامعه و تأثیر آن در وقوع جرم و بزهدیدگان توجهی نمی‌شود و فقط به تبیین مفهوم جرم و مجازات توجه دارد به دنبال ناکارآمدی این مدل یک رویکرد جدید به نام عدالت ترمیمی مطرح گردید؛ و اگر جوانب اقتصادی و فرهنگی قضیه رعایت گردد، می‌توان با بسترسازی فرهنگی

۱. سعید مدنی قهفرخی، امیرحمزه زینالی و علی حسین نجفی ابرندآبادی، آسیب‌شناسی حقوق کودکان در ایران (تهران: میزان، ۱۳۹۰)، ۵۶.

متناسب، تعاملی اجتماعی بین بزه‌کار و بزه دیده متناسب با نوع جرم برقرار کرد؛ و این گونه می‌توان از گسست‌های اجتماعی و خانوادگی در جامعه کاست.

۲. میرنقی زاده و صفری (۱۳۹۶) در مقاله‌ای با عنوان «مقایسه عدالت کلاسیک با عدالت ترمیمی» به صورت تطبیقی به بررسی این دو نظام عدالت دهی می‌پردازند و بیان می‌کنند که مدل سزا دهنده ناظر بر جرم است و مدل بازپرورانه ناظر بر بزه‌کار است هر دو به‌عنوان مدل کلاسیک یا سنتی مشهور شده‌اند؛ در مورد مدل ترمیمی بیان می‌کنند که مدل ترمیمی علاوه بر حل و فصل اختلافی که با ارتکاب جرم ایجاد شده، خصومت و اختلاف‌های ناشی از آن بین بزه دیده و بزه‌کار را رفع و ترمیم می‌کند.

۳. نجفی ابرندآبادی (۱۳۸۳) در مقاله‌ای با عنوان «از عدالت کیفری کلاسیک تا عدالت ترمیمی» به مقایسه مدل‌ها می‌پردازد و بیان می‌کند که در عدالت سنتی جرم تجاوز به قانون، قانون‌شکنی، صدمه به ارزش‌های اساسی جامعه است در حالی که در مدل عدالت ترمیمی جرم ایراد خسارت و ضرر به بزه دیده و جامعه است. هدف مدل عدالت سنتی احراز مجرمیت بزه‌کار و سپس کیفر او است در حالی که هدف مدل عدالت ترمیمی مداوای بزه دیده، مسئول و پاسخگو کردن بزه‌کار است. آیین و روش مدل عدالت سنتی روبه‌رو کردن بزه‌کار با عمل ارتكابی او است در حالی که آیین و روش عدالت ترمیمی مداوا، ترمیم و جبران خسارت است.

۴. نیازپور (۱۳۸۵) در مقاله‌ای با عنوان «بازپروری بزه‌کاران» به بررسی بازپروری بزه‌کاران در بستر دستگاه‌های قضایی و اجرایی می‌پردازد و بیان می‌دارد که بازپروری یکی از سازکارهایی است که سیاست‌گذاران جنایی ایران به آن توجه می‌کنند.

پس از تفحص در آثار مکتوب موجود، مشخص می‌شود که معدود تحقیقات موجود در زمینه مدل‌ها تنها محدود به معرفی بخشی از مدل‌ها بوده است و مقاله‌ای که به مطالعه مدل‌ها جهت ارائه مدل مطلوب خاص و کارآمد برای مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان پرداخته باشد، یافت نشد؛ بنابراین، نوآوری پژوهش حاضر ارائه مدل مطلوب در برخورد با خشونت علیه کودکان و نوجوانان و تأمین حداقل رفاه برای آنها است. در این راستا مطالب در دو قسمت ساماندهی شده‌اند، در قسمت اول به بیان انواع مدل‌ها، می‌پردازیم. در قسمت دوم به بیان شاخص‌های مطلوبیت مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان و روش تحقیق و همچنین به تجزیه و تحلیل هر یک از مدل‌ها بر اساس شاخص‌ها می‌پردازیم؛ و در پایان به نتیجه‌گیری می‌پردازیم. به این ترتیب، تمام مدل‌ها در جهت ارائه مدل مطلوب مورد تجزیه

و تحلیل قرار می‌گیرند.

۱- انواع خشونت علیه کودکان و نوجوانان

کودکان و نوجوانان گروهی آسیب‌پذیر از جامعه‌اند که به دلیل وضعیت خاص جسمانی و روانی، آماج طیف وسیعی از خشونت‌ها از جمله خشونت‌های جسمی، جنسی، روحی - عاطفی، اقتصادی و اجتماعی قرار می‌گیرند که این خشونت‌ها توسط والدین یا مراقبان کودک، همسالان و هر فرد دیگری انجام می‌شود. زمانی که کودک از سوی والدین خود مورد پرخاشگری قرار می‌گیرد خشونت خانگی رخ داده است. در طیف خشونت‌هایی که علیه کودکان واقع می‌شود، خشونت خانگی بیشترین میزان را به خود اختصاص می‌دهد.^۲ از موارد خشونت خانگی توسط پدر علیه فرزندش می‌توان به قتل رومینا و بابک خرم‌دین اشاره کرد در تمام این موارد چون یک پاسخ اجتماعی سرکوبگر و بازدارنده برای این موضوع نیست همین مسئله باعث شده که در سال‌های اخیر این موضوع افزایش پیدا کند. خشونت علاوه بر محیط خانواده در اجتماع هم توسط افراد دیگری رخ می‌دهد. با وجود اینکه خشونت علیه کودکان، طیف وسیعی از رفتارهای آسیب‌رسان را شامل می‌گردد اما باید گفت که تمامی این رفتارها حول پنج محور خشونت‌های جنسی، روانی، جسمی، اقتصادی و اجتماعی می‌گردد.^۳

خشونت جسمی: خشونت جسمانی شامل فعل آگاهانه و ارادی مرتکب به قصد آسیب، صدمه جسمانی و ایجاد درد جسمانی بر قربانی است. مصادیق این خشونت از ضرب و جرح ساده تا قطع عضو و قتل کودک را در بر می‌گیرد.^۴

خشونت جنسی: آزار جنسی یکی از بدترین انواع خشونت علیه کودکان است که کودک را به پذیرش رابطه جنسی وادار می‌کند.^۵ که بیشتر توسط افراد خانواده و نزدیکان و به ندرت توسط افراد بیگانه صورت می‌پذیرد.^۶ منظور از خشونت جنسی علیه کودکان، درگیر نمودن کودک در فعالیت‌هایی

۲. اسماعیل شیرعلی، «کاوشی در باب خشونت و کودک‌آزاری در تهران»، فصلنامه بررسی مسائل اجتماعی ایران، ۱۰(۱۴۰۰)، ۲۰۰.

۳. شهلا اعزازی، خشونت خانوادگی (تهران: نشر سالی، ۱۳۹۰)، ۲۴.

۴. محمدعلی مهدوی ثابت و سامان عبداللهی، «سیاست جنایی پیشگیرانه ایران در قبال خشونت علیه اطفال»، فصلنامه علمی مطالعات پیشگیری از جرم، ۵۱ (۱۳۹۸)، ۱۳.

5. Lenore T. Szuchman & Frank Muscarella. *Psychological perspectives on human Sexuality* (Landon: John wiley & sons, 2000), 95.

۶. عباسعلی اکبری و سیده منیرا حجازی، «سیاست کیفری ایران در قبال کودک‌آزاری جنسی در پرتو قانون حمایت از اطفال

است که برای ارضاء جنسی افراد بزرگسال رخ می‌دهد و شامل به کارگیری یا واداشتن کودک به هرگونه رفتار جنسی است.

خشونت روانی - عاطفی: رفتارهایی که نسبت به کودک صورت می‌گیرد و منجر به ورود آسیب به سلامت و رشد جسمی و روانی، روحی و اخلاقی یا اجتماعی او می‌گردد در زمره خشونت روانی قرار می‌گیرد. این خشونت‌ها شامل تحقیر کردن، تهدید کردن، ترساندن، تبعیض گذاشتن، یا دیگر آسیب‌های غیر جسمی از رفتارهای خصمانه و تبعیض آمیز می‌شود.^۷

خشونت اقتصادی: این نوع خشونت شامل به کارگیری غیرقانونی کودک و نوجوان و یا وادار کردن یا گماردن او به کار یا خدمتی که از لحاظ جسمی، روانی، اخلاقی یا اجتماعی با نظر به وضعیت کودک و نوجوان برای وی مضر یا خطرناک باشد؛ و یا معامله، خرید و فروش یا هرگونه اقدام غیرقانونی که به موجب آن کودک یا نوجوان در ازای پرداخت وجه یا امتیاز و سایر موارد در اختیار دیگری قرار می‌گیرد.

خشونت اجتماعی: هرگونه رفتار معرض به حقوق و آزادی اجتماعی کودکان و نوجوانان در سطوح ملی اجتماعی به گونه‌ای که باعث ایجاد آسیب به رشد، سلامت و امنیت اجتماعی آنان شود. این خشونت‌ها شامل محروم کردن کودکان از تحصیل و آموزش، اخراج کودکان از محیط خانواده از سوی والدین، اجبار و یا تحریک کردن کودکان و نوجوانان به مصرف یا قاچاق مشروبات الکلی یا مواد مخدر، ولگردی و گذراندن وقت در خیابان است.^۸

۲- انواع مدل‌های مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان

کیفیت پاسخ به خشونت علیه کودکان و نوجوانان با توجه به جایگاه آسیب‌پذیر آنها در جامعه موضوع تأمل و سیاست‌گذاری‌های متفاوتی واقع شده است، به طوری که منجر به ظهور مدل‌های مختلف پاسخ‌دهی به خشونت علیه کودکان و نوجوانان گردیده است در ادامه به بررسی انواع این مدل‌ها پرداخته می‌شود.

۲-۱- پاسخ‌دهی به بزهکاری از طریق مدل سزا دهنده

و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹»، فصلنامه حقوق کودک، ۸ (۱۳۹۹)، ۸۸.

۷. غلامرضا محمد نسل و زهرا محمد نسل، «بررسی علل شکل‌گیری چرخه کودک‌آزاری با تأکید بر نظر کارشناسان»، مجله پلیس زن، ۲۲ (۱۳۹۴)، ۵.

۸. محمود مهدوی و آندیا حسینی کیا، «حمایت از کودکان و نوجوانان در معرض خطر بزه دیدگی»، کنفرانس ملی سیاست کیفری ایران در قبال بزه دیدگی کودکان و نوجوانان، ۱۳۹۲، ۶.

در برخورد با خشونت علیه کودکان و نوجوانان گزینه اول، رویکرد سنتی سرکوبی و مجازات است که به توجه به شدت عمل و از طریق سیستم عدالت کیفری (شامل دادگاه‌ها) پیگیری می‌شود. رویکرد این مدل نسبت به بزهکاران جهت حمایت از بزه دیده این است که ما بزهکار را که به کودک خشونت وارده کرده در معرض مجازات قرار می‌دهیم. بدین ترتیب، این مدل بزهکار را مستحق کیفر می‌داند و اعتقاد دارد بزهکار باید سزای عمل خویش را ببیند و با وی باید آن‌گونه رفتار کرد که او با دیگران چنان کرده است.^۹ بدون توجه به اینکه آیا کیفر دهی برای جامعه منفعتی در پی دارد.^{۱۰} در واقع نظام عدالت کیفری پس از وقوع جرم از رهگذر مجازات به بزهکار پاسخ می‌دهد تا عدم تعادلی که به واسطه‌ی جرم پدید آمده است جبران شود.^{۱۱} یکی از قدیمی‌ترین و اصلی‌ترین اهداف مجازات‌ها هم اجرای عدالت از طریق تحمیل سزای شایسته بر اساس استحقاق مجرم است که موضوع مدل سزا دهنده می‌باشد؛ بنابراین سزاکرایی از اهداف اولیه مجازات‌هاست که همواره در حقوق کیفری ایران جایگاه خود را حفظ کرده است و رویکرد نظام حقوقی ایران در جهت مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان رویکردی کیفری است و دادگستری‌های عمومی هم بر اساس این مدل عمل می‌کنند.^{۱۲} کنترل خشونت علیه کودکان و نوجوانان از رهگذر توسل به سازکارهای قهرآمیز از تکالیف دولت‌ها و از موارد اعمال حاکمیت آنها به شمار می‌رود. در واقع یکی از فراگیرترین ابزار مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان اعمال نهاد مجازات است؛ اما مشکل خشونت علیه کودکان و نوجوانان تنها اعمال مجازات نیست که ما بخواهیم با اعمال مجازات در تمام موارد، باعث مقابله با خشونت شویم. در واقع خشونت علیه کودکان و نوجوانان دارای علل و عوامل مختلفی همچون فقر، بیکاری، اعتیاد و ناآگاهی و ناآشنایی نسبت به حقوق کودک، آسیب‌های اجتماعی، مشکلات روانی خشونت‌گران بر کودکان و... است که تنها اعمال قانون و کیفر در مقابله با

9. Daniel W. Van Ness & Karen Heetderks, Restoring justice: an introduction to restorative justice (Waltham, USA: Anderson Publishing, 2016), 252.

10. Robert M. Regoli & John D. Hewitt, Exploring criminal justice (Sudbury: Jones and Bartlett, 2008), 315.

۱۱. برای آشنایی بیشتر با مدل سزادهنده، نک: علی حسین نجفی ابرندآبادی، حمید هاشم بیگی، دانشنامه جرم‌شناسی (تهران: گنج دانش، ۱۳۹۷)، ۲۹؛ ژان پرادل، تاریخ اندیشه‌های کیفری، ترجمه علی حسین نجفی ابرندآبادی (تهران: سمت، ۱۳۹۶)، ۱۲۵؛ جان کاتینگهام، فلسفه مجازات، ترجمه ابراهیم باطنی و محسن برهانی، مجله فقه و حقوق، ۴، ۱ (۱۳۸۴)، ۱۴۹.

۱۲. محمدعلی اردبیلی و دیگران، «حمایت کیفری از اطفال بزه دیده در نظام حقوقی ایران»، مجله حقوقی دادگستری، ۴۶ (۱۳۸۳)، ۲۵.

خشونت علیه کودکان و نوجوانان مؤثر نیست. از سوی دیگر، این مدل به دنبال احراز مجرمیت بزهکار و اعمال مجازات متناسب با شدت جرم ارتكابی است.^{۱۳} پس این مدل قدرت بازدارندگی دارد و باعث مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان می‌شود اما اعمال مجازات همیشه بر روی همه خشونت‌گران بر کودکان و نوجوانان بازدارنده نیست و در بیشتر موارد از توان بزهکار برای جبران خطاهایش می‌کاهد و تنها در موارد محدودی، افراد از اعمال مجازات منتفع می‌شوند ولی در اغلب موارد، بزهکاران با تحمیل کیفر علاوه بر اینکه اصلاح نمی‌شوند بلکه گستاخ‌تر هم می‌شوند و جرم را در آینده با مهارت بیشتری تکرار می‌کنند.^{۱۴} ناتوانی این مدل در رسیدن به هدف‌های کاهش بزهکاری، از بین رفتن خصومت بین اطراف درگیر در جرم، عدم توجه به بزهکار و جامعه‌پذیری او موجب شده این مدل از جامعیت کاملی در کلیه عرصه‌های بزهکاری برخوردار نباشد. پس نباید در تمام مواردی که بزهکار به کودک خشونت وارد کرده حمایت از کودک را کیفری کنیم چون این گونه باعث مقابله با خشونت در آینده نمی‌شویم و باید از مدل‌های دیگر هم برای حمایت از کودکان و نوجوانان استفاده کنیم.

۲-۲- پاسخ‌دهی به بزهکاری از طریق مدل ترمیمی

از جمله الگوهای جدید با رویکرد غیرقهری در حقوق کیفری، مدل ترمیمی است که با عنوان‌های دیگری مانند مدل نرم، مدل مصالحه‌ای، مدل سازشی نیز مطرح شده است. این مدل بر حل و فصل مسائل حقوقی ناشی از بزه، با مشارکت بزه دیده، بزهکار و جامعه از طریق گفت‌وگو و برقراری فضای صلح و آشتی در سطح اجتماع تأکید دارد.^{۱۵}

در واقع این مدل گفتمانی در حل و فصل دعاوی کیفری است که با نگاه بزه دیده محور، سعی در ایجاد صلح و سازش، جبران خسارت‌های وارده بر بزه دیدگان و پیوند دوباره بزه دیده و بزهکار با یکدیگر و با جامعه دارد.^{۱۶}

ویژگی‌ها و هدف‌های این مدل، مشارکت کامل طرف‌های بزه و افرادی که به طور مستقیم یا

13. Evan J. Mandery, *Capital punishment: A Balanced Examination* (Sudbury: Jones and Bartlett Publishers, 2015), 15.

۱۴. مصطفی عباسی، افق‌های نوین عدالت ترمیمی میانجی‌گری کیفری (تهران: دانشور، ۱۳۹۲)، ۱۰۰.

۱۵. محمد میرزایی، عباس مسعودی، «نقش پلیس در اجرای برنامه‌های عدالت ترمیمی»، فصلنامه کارآگاه، ۱۱۷ (۱۳۹۰)،

۸۶

16. Ian Marshall, John Cochrane and Gaynor Melville. *Criminal justice: an introduction to philosophies, theories and practice* (London; New York: Routledge, 2004), 23.

غیرمستقیم از ارتکاب بزه آسیب و زیان دیده‌اند. اعاده وضع به حالت پیش از ارتکاب بزه، پاسخگو ساختن بزهکار و پذیرش مسئولیت، جبران خسارت بزه دیده توسط بزهکار، کاهش حس انتقام در بزه دیده و بخشش بزهکار است.^{۱۷}

در خصوص انواع مدل ترمیمی نزد طرفداران مدل ترمیمی دو دیدگاه وجود دارد: برخی طرفداران مدل ترمیمی به اقتضای اینکه گاهی مدل ترمیمی را در حد جانشین کامل برای عدالت کیفری، مطرح نمودند، برای اعمال اندیشه‌های این پارادایم مدل ناب خواهی را پیشنهاد نموده‌اند. برخی دیگر از طرفداران مدل ترمیمی، دیدگاهی اصلاح‌گرایانه و تعدیل‌کننده برای این مدل در رابطه آن با مدل سزا دهنده قائل هستند و از این رو مدل پیشینه خواهی را مطرح نموده‌اند. در این قسمت هر یک از این مدل‌ها را مورد بررسی قرار خواهیم داد.

۲-۲-۱- مدل ناب خواه

ناب خواهان معتقدند که باید به تدریج مدل ترمیمی را آن‌گونه تثویز کرد که روزی بتواند جای مدل سزا دهنده را بگیرد؛ بنابراین، ناب خواهان برآنند که مدل ترمیمی در طی زمان باید جایگزین مدل سزا دهنده شود و مدل ترمیمی قادر است، علاوه بر تأمین برخی از خواسته‌ها و هدف‌های مدل سزا دهنده، دیگر نیازهای بزه دیده، بزهکار و جامعه محلی را نیز تأمین کند.^{۱۸}

ناب خواهان عدالت ترمیمی را نه به مثابه عدالتی موازی بلکه بدیل و جانشین واقعی مدل سزا دهنده می‌دانند؛ زیرا آنها معتقدند که سازکارهای مدل سزا دهنده در برخورد با پدیده مجرمانه و مقابله با آن، به‌طور کامل شکست خورده است و بایستی برنامه‌های ترمیمی، این سازکارهای سنتی را الغا کرده و به‌عنوان یک نظام جدید و بالامنابع، جایگزین آن شود.^{۱۹}

اما با طرح جانشینی این مدل به‌جای مدل سزا دهنده بیم آن می‌رود که این مدل جدید پاسخگوی تمام وضعیت‌های مجرمانه خشونت علیه کودکان و نوجوانان نباشد، زیرا وضعیت‌هایی وجود دارند که حل و فصل داوطلبانه با حضور بزه دیده، بزهکار و اعضای جامعه محلی نمی‌تواند مؤثر و مفید واقع شود در این صورت دخالت مقامات دستگاه عدالت کیفری ضرورت پیدا می‌کند؛ بنابراین مدل ترمیمی نیازمند

۱۷. گابریل ماکسل و الیسون موریس، «عدالت ترمیمی الگوی نوین تفکر در امور کیفری»، ترجمه حسین غلامی، مجله پژوهش حقوق و سیاست، ۹ (۱۳۸۲)، ۱۸۶.

۱۸. امیر سماواتی پیروز، عدالت ترمیمی تعدیل تدریجی عدالت کیفری یا تغییر آن (تهران: نگاه بینه، ۱۳۸۵)، ۵۵.
19. Martin Wright, The paradigm of restorative justice. Research and Practice, 2012, 37.

تعامل با مدل سزا دهنده است، زیرا زمانی که مدل ترمیمی در رسیدگی و حل و فصل اختلاف‌های ناشی از خشونت علیه کودکان و نوجوانان با مشکل مواجه می‌شود، مثل وقوع جرایم با آثاری فراتر از جامعه محلی، ضرورت استفاده از مدل سزا دهنده نمایان می‌شود.

۲-۲-۲- مدل پیشینه خواه

ضرورت تعامل مدل ترمیمی با مدل سزا دهنده موجب ترسیم مدل پیشینه خواهی در نزد طرفداران مدل ترمیمی گردید؛ بنابراین این مدل به قابلیت‌ها و ظرفیت‌های مدل ترمیمی، نگاه واقع بینانه‌تری دارد. در واقع مدل پیشینه خواه در مقام آن است که اصل را بر استفاده از مدل ترمیمی در رسیدگی و حل و فصل اختلافات ناشی از جرم قرار دهد و در مواردی که امکان بهره‌گیری از مدل ترمیمی با مشکل رو به رو می‌شود، از مدل سزا دهنده استفاده کند.^{۲۰} طرفداران مدل پیشینه خواه معتقدند که مدل ترمیمی از سازکارهای لازم برای رسیدگی به جرایم شدید برخوردار نیست و تنها می‌تواند پاسخگوی جرایم ضعیف یا سبک باشد؛ بنابراین در ارتکاب جرایم شدید ما به مدل سزا دهنده نیازمند هستیم. بدین ترتیب، پیشینه خواهان معتقدند که همزیستی مدل ترمیمی در کنار مدل سزا دهنده موجب رشد و بالندگی مدل ترمیمی خواهد شد؛ زیرا مدل ترمیمی به علت نوظهور بودن خود، خلأهایی دارد که مدل سزا دهنده می‌تواند آن خلأها را پر کند.^{۲۱}

بی‌تردید، تحولات اخیر حقوق کیفری ایران، بیانگر گرایش قانون‌گذار به مدل ترمیمی است؛ اما در ایران نیز، با توجه به ضرورت انطباق قوانین با احکام اسلام و سیر تقنینی قوانین کیفری ایران که نقش بسیار مهمی در نوع پاسخ به بزهکاری دارد، به نظر می‌رسد امکان اجرای مدل ترمیمی به طور کامل وجود ندارد و استفاده از این مدل، با محدودیت خاصی رو به روست و فقط در برخی از جرایم مدل ترمیمی، می‌تواند باعث مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان شود. این مدل با توسل به راهکارهایی چون مسئولیت‌پذیری آگاهانه بزهکار و ترمیم شخصیت او، شرکت اختیاری افراد همراه با تضمین‌های حقوق بزه دیده و بزهکار در فرآیند میانجی‌گری و بازگرداندن موفقیت‌آمیز بزهکار به صحنه اجتماع به دور از معایب برجسب زنی، با خشونت علیه کودکان و نوجوانان مقابله کرده است و از احتمال بزهکاری

20. Theo Gvrieldides, *Restorative Justice Theory & Practice: Addressing the Discrepancy* (Helsinki: Hakapainooy, 2007), 38.

۲۱. برای آشنایی بیشتر با مدل ترمیمی نک: عباس شیری، عدالت ترمیمی (تهران: میزان، ۱۳۹۷)، ۱۴۳؛ محمد فرجی‌ها، دانشنامه عدالت ترمیمی، مجموعه مقاله‌های همایش بین‌المللی عدالت ترمیمی و پیشگیری (تهران: میزان، ۱۳۹۶)، ۲۸۰؛ حسین غلامی، عدالت ترمیمی (تهران: سمت، ۱۳۹۳)، ۱۰.

مجدد کاسته است.^{۲۲} با طرح رویکرد بزه دیده محوری و با در نظر گرفتن خصوصیات روانی و اجتماعی حاکم بر کودکان می‌توان فضایی مناسب برای رسیدگی به جرایمی باشد که کودکان در معرض آن قرار می‌گیرند؛ اما در این مدل سخن از پاسخ‌های ترمیمی به صورت جبران خسارت، اعلام عذرخواهی، انجام خدمات شخصی برای بزه دیده یا انجام خدمات اجتماعی است.^{۲۳} پس این مدل کیف‌هایی که جنبه ترمیمی ندارند و موجب طرد بزه‌کار از جامعه می‌شوند به کار نمی‌گیرد؛ این گونه باعث تضعیف ویژگی ارباب آور بودن مجازات‌ها می‌شود.^{۲۴} پس نباید انتظار داشت که با این مدل به تنهایی بتوان با خشونت علیه کودکان و نوجوانان مقابله کرد.

۲-۳- پاسخ‌دهی به بزه‌کاری از طریق مدل بازپرورانه

یکی دیگر از توجیحات مجازات که بر رفتار آینده بزه‌کار تمرکز دارد بازپروری است؛ که به‌عنوان اصلاح حتی توان بخشی از آن نام‌برده می‌شود. اصلاح و درمان بزه‌کاران، دربرگیرنده مجموعه تدابیر نظام عدالت کیفری است که با واقع‌گرایی و توجه به وضعیت فردی و محیطی بزه‌کاران، به دنبال اصلاح آنان و پیشگیری از تکرار بزه‌کاری از طریق آموزش علمی- فنی و حرفه‌ای و برنامه‌های مشاوره است.^{۲۵} در این مدل، هدف این است که مجرم پس از درمان، بار دیگر جایگاه خویش را در جامعه به دست آورده و توانایی انطباق با زندگی عادی را پیدا کند.^{۲۶}

نظام حقوقی ایران در مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان از الگوی کیفردهی تبعیت می‌کند چراکه اساساً این سیاست در ایران اجرا نشده است. آئین‌نامه سازمان زندان‌ها، از زندان یک درمانگاه ساخته و نویسندگان آئین‌نامه اجرایی در اجرای تکلیف مندرج در قانون، رسالت زندان را تحمل کیفر برای اصلاح و درمان تعبیر کرده‌اند. ولی در عمل به دلیل تورم جمعیت کیفری زندان‌ها، کمبود بودجه و نبود فضای کافی، بسیاری از مقررات آئین‌نامه اجرایی سازمان زندان‌ها اجرا نشده است.^{۲۷} کودکان و

22. John Braithwaite, *Crime, shame and reintegration* (Melbourne, Australia: Cambridge university press, 2015), 270.

23. Sandra Walklate, *Understanding Criminology: Current theoretical debates* (Buckingham, Philadelphia: open University press, 2015), 117.

۲۴. محمد فرجی‌ها، پیشین، ۷۴.

۲۵. هوشنگ آبروشن و دیگران، «جنبه‌های الگوی عدالت کیفری در پاسخ به بزه‌کاری اطفال و نوجوانان»، فصلنامه تحقیقات حقوقی، ۱۰۰(۱۴۰۱)، ۱۱۴.

۲۶. کاتینگهام، پیشین، ۱۶۲.

۲۷. علی حسین نجفی ابرندآبادی و علیرضا جمشیدی، افق‌های عدالت کیفری کودکان و نوجوانان در نظام حقوقی ایران و

نوجوانان از آن جهت که سازندگان فردای اجتماع‌اند و پویایی و توسعه جامعه را تضمین می‌کنند از این رو بی‌توجهی به وضعیت و سرنوشت آنان، دوام جامعه انسانی را به خطر می‌اندازد و تزییع حقوق آنها مانند تزییع حقوق تمامی جامعه و بشریت است؛ به همین دلیل مقابله با خشونت علیه آنان دارای اهمیت فراوانی است؛ بنابراین نمی‌توان انتظار داشت که با این مدل بتوان با خشونت علیه کودکان و نوجوانان مقابله کرد؛ زیرا اجرای این مدل در بیشتر کشورها، به دلیل تورم جمعیت کیفری، فقدان زیر ساخت‌های لازم و نیز محروم بودن از نیروی انسانی متخصص با مانع رو به رو شده است. از سوی دیگر، تمرکز این مدل بر روی مجرم و اصلاح و درمان اوست همین امر موجب شکست این مدل در کاهش خشونت شده است؛ اما این مدل در مواردی کاربرد است که بزهکار کودک و نوجوان باشد، زیرا هم به اصلاح و درمان این گروه در پرتوی رفع نیازهای آنها توجه می‌کند و هم سطح خطرناکی‌شان ارزیابی می‌شود و متناسب با نیازها و ضعف‌های هر کودک یا نوجوان برنامه‌هایی در نظر گرفته می‌شود.

۲-۴- پاسخ‌دهی به بزهکاری از طریق مدل بازدارنده

این مدل بیان می‌کند که ما بزهکار را که به کودک خشونت وارد کرده است مجازات کنیم تا درس عبرتی برای خود بزهکار و دیگر بزهکاران باشد که بدانند در صورت ورود خشونت به کودکان همین سرنوشت شوم در انتظار آنها است. مفهومی که با تکیه بر ارباب و هراس، بیانگر یکی از اهداف مجازات و نیز روش‌های مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان، در بستر تاریخ محسوب می‌شود.^{۲۸}

نظام عدالت کیفری تلاش می‌کند از طریق ترساندن، بزهکاران را از ارتکاب جرم منصرف کند؛ بنابراین این الگو بر این فرض مبتنی است که تحمیل کیفر بر بزهکار موجب ترس بزهکاران احتمالی و واقعی شده در نتیجه از وقوع خشونت علیه کودکان و نوجوانان پیشگیری می‌کند.^{۲۹}

به این ترتیب، مدل بازدارنده با تلاش جهت جلوگیری از ارتکاب جرم در آینده به وسیله مجرمان بالقوه و بالفعل درصدد پیکاری کاربرد با پدیده مجرمانه بوده تا از این طریق، رقم زنده نتیجه مطلوب کاهش میزان خشونت علیه کودکان و نوجوانان باشد. این مدل به لحاظ توسل به مجازات، همانند مدل سزا دهنده مدلی تنبیهی است، اما به جای رفتارهای گذشته بر آینده متمرکز است.

اسناد بین‌المللی (تهران: دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری، ۱۳۹۲)، ۳۳۱.

۲۸. امیرحسین نیازپور، «پاسخ‌های عدالت کیفری ایران به بزهکاری اطفال»، فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، ۱۴(۱۳۸۹)، ۵۶.

۲۹. حسین غلامی، بررسی حقوقی و جرم‌شناختی تکرار جرم (تهران: میزان، ۱۳۹۰)، ۵۵.

بازدارندگی در شناخته شده‌ترین تقسیم‌بندی خود به بازدارندگی خاص و بازدارندگی عام دسته‌بندی می‌شود، ما در اینجا به انواع بازدارندگی که به بازدارندگی خاص و بازدارندگی عام دسته‌بندی می‌شود می‌پردازیم که سایر اقسام فرعی بازدارندگی نیز از بطن آنها برخاسته می‌شود.

۲-۴-۱- بازدارندگی خاص (فردی)

این نوع بازدارندگی متوجه مجرمان بالفعل است که از ارتکاب دوباره خشونت، بازداشته شود، به عبارت دیگر از ارتکاب مجدد خشونت به علت تحمل کیفر، بترسد؛ بنابراین در بازدارندگی خاص چنین فرض می‌شود که: یک فرد، آن هنگام که یک مرتبه برای عمل خاصی مجازات می‌شود، دیگر تمایلی به تکرار آن عمل نخواهد داشت، زیرا او مجدداً خواستار مجازات نیست.^{۳۰}

به واقع در این نوع از بازدارندگی هدف این است که از طریق مجازات‌های قانونی، مجرمان متقاعد شوند که ارتکاب جرم به صلاح ایشان نیست و عواقب سوئی را به دنبال دارد. بدین روی بازدارندگی خاص را می‌توان بازدارندگی مستقیم نیز نامید، چراکه حکایت از تأثیر مستقیم مجازات بر فرد مرتکب دارد.^{۳۱}

۲-۴-۲- بازدارندگی عام (جمعی)

در این نوع از بازدارندگی هدف این است که دیگران وقتی اجرای کیفر بر بزهکار را مشاهده می‌کنند، درس عبرت بگیرند و از ارتکاب خشونت بترسند و بازداشته شوند. طرح بازدارندگی عام بر آینده و بر مجرمان ناشناخته تأکید دارد، زیرا در این فرض، مردم مرتکب جرم خواهند شد، اگر ترسی از مجازات نداشته باشند. در واقع بازدارندگی عام، یک نظام هشداردهنده است، نظامی که با اعمال مجازات‌های قانونی بر مرتکبان فعلی، به بزهکاران احتمالی هشدار می‌دهد که اگر سودای تقلید از بزهکار را در سر پیروانند، همین سرنوشت شوم در انتظار آنان است. بدین ترتیب، این نظام از طریق ایجاد رعب و هراس در دل بزهکاران احتمالی، درصدد مقابله با انگیزه‌های مجرمانه و کاهش نرخ خشونت در آینده است.^{۳۲} بازدارندگی در حقوق کیفری ایران جایگاه خود را حفظ کرده است چراکه در نظام حقوقی ایران بزرگ‌ترین هدف مجازات و قوانین جزایی، حفظ نظم از راه ارعاب بوده است.^{۳۳} سیاست جنایی ایران سعی

30. Larry Gains and Roger LeRoy Miller, *Criminal Justice in Action* (Wadsworth/Thomson Learning, 2003), 364.

۳۱. سارا آقایی، عدالت بازدارنده (تهران: میزان، ۱۳۹۷)، ۵۰.

32. Gains and Miller, Op. cit. 364.

33. Mohsen Rahami, "Development of Criminal Punishment in the Iranian Post Revolutionary Penal Code", *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 13, 4(2005), 587.

در از بین بردن موقعیت‌های جرم‌زا و استفاده از اهرم‌های خودکنترلی دارد و حتی توجه به بازدارندگی، در آموزه‌های دین اسلام نیز به چشم می‌آید، چراکه از نگاه اسلام، جرم افزون بر به هم ریزی آرامش جامعه، به حقیقت وجود آدمی نیز آسیب می‌رساند؛ بنابراین مجازات به‌عنوان واکنش در قبال چنین پدیده ویرانگری از جایگاه ویژه برخوردار است و زمانی که این پیشگیری‌های مقدماتی پاسخگو نباشد و جرم به وقوع بپیوندد، مجازات اعمال می‌شود تا بازدارندگی از جرم صورت پذیرد. این مدل با تمسک به اهرم بازدارنده کیفرها، درصدد پیکاری کارآمد با خشونت علیه کودکان و نوجوانان بوده تا غایت کاهش نرخ خشونت در جامعه را برآورده سازد؛^{۳۴} اما ما زمانی می‌توانیم با خشونت مقابله کنیم که مجازات قوی و قطعی در انتظار آن جرایم باشد. به جهت اینکه اکثر مجازات‌هایی که در قانون بیان شده در مقایسه با آسیب‌های وارده به کودکان بازدارنده نیست و بسیار خفیف است؛ بنابراین ضریب بازدارندگی به‌عنوان مدل مطلوب برای مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان به نحو قابل توجهی کاهش می‌یابد؛ اما امروزه در بسیاری از کشورها، از جمله ایران بر شدت مجازات‌ها با هدف بازدارندگی، افزوده شده ولی این مسئله هم تأثیری در کاهش خشونت علیه کودکان و نوجوانان نداشته است؛ زیرا در این مدل به ریشه‌های ارتکاب خشونت در جامعه، علت و عوامل آن توجه نمی‌شود، چراکه خشونت علیه کودکان و نوجوانان ریشه در عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و... دارد؛ بنابراین نمی‌توان ادعا کرد بدون توجه به انگیزه‌ها، علل و عوامل خشونت، تنها با تعیین کیفری بازدارنده، بتوان به کاهش خشونت علیه کودکان و نوجوانان رسید و با خشونت علیه آنان مقابله کرد. پس برای مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان، صرف تدوین و تصویب قوانین کارا نمی‌تواند مؤثر واقع گردد.

جدول شماره (۱): انواع مدل‌ها

نام مدل	تمرکز اصلی مدل
سزادهنده	تنبیه و کیفر دهی بزهکار
ترمیمی	حل و فصل مسائل بزه با مشارکت بزه دیده، بزهکار و جامعه از طریق گفت و گو و برقراری فضای صلح و آشتی در سطح اجتماع
بازپرورانه	اصلاح و درمان بزهکار به‌جای کیفر
بازدارنده	ارعاب ناشی از اعمال مجازات

۳- شاخص‌های مطلوبیت مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان و سنجش مدل‌ها بر اساس آنها

34. Barbara Hudson, *Understanding Justice: An Introduction to Ideas, Perspectives, and Controversies in Modern Penal Theory* (Milton Keynes: Open University Press, 2003), 25.

در این مبحث جهت ارائه مدل مطلوب برای مهار خشونت علیه کودکان و نوجوانان، هفت شاخص ترسیم شده است که عبارت‌اند از:

۳-۱- حمایت از بزه‌کار

اگر از بزه‌کار حمایت شود این امر موجب می‌شود نیازهای وی برآورده شود و به پذیرش مسئولیت و بردوش گرفتن نتایج بزه تشویق گردد. این گونه دیگر بزه‌کار در موقعیت انتقام‌گیری از بزه دیده برنمی‌آید و منجر به مقابله با خشونت در آینده می‌شود.

۳-۲- حمایت از بزه دیده

یکی از شاخص‌های مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان حمایت از بزه دیده است زیرا عدم توجه به بزه دیده باعث می‌شود که وی خود را به مثابه شخصی تصور کند که فقط استفاده ابزاری از او شده است. این گونه نیازهای وی برآورده نمی‌شود همین امر موجب می‌شود که خود او دست به کار شود و در موقعیت انتقام‌گیری از بزه‌کار برآید.^{۳۵}

۳-۳- ترمیم و جبران خسارت

جبران خسارت از برجسته‌ترین شاخص‌های مقابله با خشونت است؛ زیرا اگر از بزه دیده خسارت‌زدایی نگردد، رضایت وی تأمین نمی‌شود و در موقعیت انتقام‌گیری بر می‌آید. پس جبران خسارت مانعی جدی برای تشدید خشونت در جامعه است.^{۳۶}

۳-۴- جامعه‌پذیری بزه‌کار

یکی دیگر از شاخص‌ها مسئله عدم الصاق برچسب مجرمانه بر بزه‌کار است. به گونه‌ای که برای وی امکان بازگشت دوباره به جامعه وجود داشته باشد؛ زیرا ورود مجرم به فرآیند رسیدگی کیفری و مجازات او نه تنها راهکاری مؤثر در مقابله با خشونت نیست بلکه موجب بدنامی بزه‌کار و افزایش خشونت در جامعه می‌شود.^{۳۷}

۳-۵- تناسب بین جرم و مجازات

۳۵. پیروز سماواتی، پیشین، ۱۸۹.

36. Stephen Garvey, Restorative Justice, Punishment, and Atonement (Cornell Law Faculty Publications, 2003), 313.

37. Gerry Johnstone, restorative Justice: Ideas, values, debates, willan publishing. (2015), 92.

یکی دیگر از شاخص‌های مقابله با خشونت تناسب بین جرم و مجازات است. اجرای مجازات باید با جرم ارتكابی تناسب داشته باشد و منافاتی با رعایت کرامت انسانی نداشته باشد. زیرا عامل بسیاری از بزهکاری‌ها ریشه در عدم تناسب بین جرم و مجازات دارد.^{۳۸}

۳-۶- قدرت بازدارندگی

مجازات، عاملی بازدارنده برای جرم محسوب می‌شود، عاملی که فقدانش به طور قطع سبب بی‌رویه‌آمار خشونت خواهد شد. این شاخص بر این فرض مبتنی است که تحمیل کیفر موجب ترس بزهکاران می‌شود و در نتیجه با خشونت مقابله می‌شود.^{۳۹}

۳-۷- کاهش خشونت

یکی دیگر از شاخص‌ها توانایی کاهش خشونت است. اگر ما هم به بزهکار و هم به بزه دیده و نیازهای آنها توجه کنیم این گونه خصومت بین آنها از بین می‌رود و جامعه شاهد کاهش خشونت خواهد بود. مسئله بعدی که جهت رسیدن به شاخص کاهش خشونت باید به آن توجه کرد جامعه‌پذیری بزهکار است؛ زیرا برچسب زنی منجر به شکل‌گیری شخصیت جرم‌زا می‌شود. و مسئله دیگری که جهت رسیدن به کاهش خشونت باید به آن توجه کرد قدرت بازدارندگی است.

۴- روش تحقیق

تحقیق حاضر به لحاظ هدف، کاربردی، به لحاظ ماهیت و شیوه اجرا توصیفی است که اطلاعات آن با روش پیمایشی جمع‌آوری گردیده است. این تحقیق از لحاظ زمانی مقطعی، از لحاظ مکانی خرد و از لحاظ ماهیت کار، کاربردی است. گردآوری اطلاعات از طریق روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی انجام گرفته است. در قسمت اول که پیشینه نظری و عملی می‌باشد، از مطالعات کتابخانه‌ای و ابزار اطلاعاتی روز همچون مقالات بارگذاری شده در اینترنت و در قسمت دوم که مطالعات میدانی است از طریق پرسشنامه انجام گرفت. برای انجام این تحقیق پرسش‌نامه‌ای با ۲۸ پرسش (بسته) جهت جمع‌آوری اطلاعات مربوط به مشخصات پاسخ‌دهندگان و موضوع تحقیق تهیه و با مراجعه به اعضای جامعه آماری تکمیل شده است.

جامعه آماری این تحقیق شامل سه گروه اساتید حقوق، قضات و وکلا و حقوقدانان و کارشناسان

38. Marshall, op.cit, 13.

۳۹. غلامی، پیشین، ۵۵.

حقوقی بوده است. با توجه به اینکه تعداد دقیق جامعه آماری نامشخص و خارج از دسترس بود بنابراین از فرمول کوکران به لحاظ نامشخص بودن تعداد دقیق جامعه آماری و اعمال ضریب خطای ۰/۰۸۵ (کرانه مجاز خطا بین ۰/۰۱ تا ۰/۱۰ است) تعداد نمونه آماری ۱۳۳ نفر به دست آمد که در نهایت بین هر گروه ۵۰ پرسشنامه با روش انتخاب تصادفی - طبقه‌ای توزیع و ۱۴۰ پرسشنامه تکمیل و جمع‌آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. روایی پرسشنامه به طریق کیفی و از طریق جلب نظر چند استاد و صاحب‌نظر صورت گرفت و پس از رفع اشکالات و انجام دادن اصلاحات لازم، فرم نهایی پرسشنامه تهیه و در بین تعدادی از افراد جامعه آماری (۲۰ نفر) توزیع و نظرات آنها جمع‌آوری شد. سپس بر اساس نظرات آنان ضریب آلفای کرونباخ برای هر یک از شاخص‌های موردسنجش محاسبه گردید که در جدول شماره (۲) نشان داده شده که همگی قابل قبول بوده و حاکی از پایایی بسیار خوب پرسشنامه است.

جدول شماره (۲): نتایج آلفای کرونباخ مؤلفه‌های موردسنجش به‌وسیله پرسشنامه محقق ساخته

ردیف	متغیرها و شاخص‌ها	شماره گویه‌ها	تعداد گویه	ضریب آلفا
۱	حمایت از بزهدار	۱-۸-۲۲-۱۵	۴	۰/۸۱۰
۲	حمایت از بزه دیده	۱۶-۹-۲-۲۳	۴	۰/۸۱۲
۳	ترمیم و جبران خسارت	۳-۱۰-۱۷-۲۴	۴	۰/۸۲۶
۴	سهولت جامعه‌پذیری بزهدار و عدم الصاق برچسب مجرمانه	۴-۱۱-۱۸-۲۵	۴	۰/۷۷۹
۵	تناسب بین جرم و مجازات	۵-۱۲-۱۹-۲۶	۴	۰/۹۳۵
۶	قدرت بازدارندگی	۶-۱۳-۲۰-۲۷	۴	۰/۹۱۷
۷	توانایی کاهش خشونت	۷-۱۴-۲۱-۲۸	۴	۰/۹۳۴

در نهایت پس از اطمینان از اینکه پاسخگویان سؤالات را درک کرده‌اند و مشکلی در پرسشنامه نیست، پرسشنامه نهایی توزیع و پس از تکمیل توسط پاسخ‌دهندگان جمع‌آوری گردید. در آمار توصیفی، اطلاعات دموگرافیک و جمعیت شناختی جامعه نمونه به همراه نمودارهای فراوانی و درصد فراوانی بررسی خواهد شد. در آمار استنباطی ابتدا نرمال بودن یافته‌ها با استفاده از آزمون تک کلموگروف-اسمیرنوف بررسی می‌شود، سپس با استفاده از آزمون خی ۲ کوکران سطح معناداری هر دسته از شاخص‌ها عوامل بررسی و در نهایت با استفاده از آزمون فریدمن نسبت به رتبه‌بندی رویکردهای سیاست جنایی اقدام خواهد شد. که همگی این عملیات آماری توسط نرم‌افزار spss انجام خواهد شد.

۵- تجزیه و تحلیل

۵-۱- مشخصات و ویژگی‌های جمعیت مورد مطالعه

در این بخش به بررسی ویژگی‌های توصیفی صفات مورد بررسی شامل فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد هر یک از شاخص‌های مورد ارزیابی، می‌پردازیم.

جدول شماره (۳): ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخ‌دهندگان

جنسیت			
درصد فراوانی تجمعی	درصد فراوانی	فراوانی	جنسیت
۴/۶۱	۴/۶۱	۸۶	مرد
۱۰۰	۶/۳۸	۵۴	زن
سن			
درصد فراوانی تجمعی	درصد فراوانی	فراوانی	رده سنی
۱۰	۱۰	۱۴	۲۱-۳۰ سال
۵۰	۴۰	۵۶	۳۱-۴۰ سال
۹/۸۲	۹/۳۲	۴۶	۴۱-۵۰ سال
۱۰۰	۱/۱۷	۲۴	بالای ۵۱ سال
تحصیلات			
درصد فراوانی تجمعی	درصد فراوانی	فراوانی	مقطع تحصیلی
۴/۱۱	۴/۱۱	۱۶	لیسانس
۴/۴۱	۳۰	۴۳	فوق لیسانس
۱۰۰	۶/۵۸	۸۲	دکتر
اشتغال			
درصد فراوانی تجمعی	درصد فراوانی	فراوانی	وضعیت
۳/۹۴	۳/۹۴	۱۳۲	شاغل
۱۰۰	۷/۵	۸	غیر شاغل

۵-۲- آمار توصیفی

در این قسمت از بحث نسبت به تجزیه و تحلیل آماری پاسخ‌های ارائه شده به سؤالات محتوایی پرسشنامه اقدام خواهیم نمود.

۵-۲-۱- تجزیه و تحلیل پاسخ‌های ارائه شده به شاخص اول تحقیق

شاخص اول در مورد میزان حمایت از بزهکار در هر یک از رویکردهای ۴ گانه سیاست جنایی شامل رویکرد سزا دهنده، رویکرد بازپروری، رویکرد بازدارنده و رویکرد ترمیمی بود. تجزیه و تحلیل آماری نظرات پاسخ‌دهندگان در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول شماره (۴): آمار توزیع فراوانی مربوط به شاخص اول

انحراف معیار	میانگین وزنی	فراوانی					رویکرد	
		کل	خیلی زیاد (۵)	زیاد (۴)	متوسط (۳)	کم (۲)		خیلی کم (۱)
۹۵۵/۰	۵۰/۱	۱۴۰	۲	۸	۱۰	۱۸	۱۰۲	سزادهی
۷۵۳/۰	۴۸/۴	۱۴۰	۸۶	۴۰	۱۰	۴	۰	بازپرورانه
۰۵۷/۱	۶۶/۱	۱۴۰	۴	۸	۱۴	۲۴	۹۰	بازدارنده
۷۹۶/۰	۶۴/۴	۱۴۰	۱۱۰	۱۶	۱۰	۲	۲	ترمیمی

همان‌گونه که در جدول مشخص است از نظر شاخص اول رویکرد ترمیمی دارای بالاترین میانگین وزنی و رویکرد سزادهی دارای پایین‌ترین میانگین وزنی بوده است.

۵-۲-۲- تجزیه و تحلیل پاسخ‌های ارائه شده به شاخص دوم تحقیق

شاخص دوم در مورد میزان حمایت از بزه دیده در هر یک از رویکردهای ۴ گانه سیاست جنایی شامل رویکرد سزا دهنده، رویکرد بازپروری، رویکرد بازدارنده و رویکرد ترمیمی بود. تجزیه و تحلیل آماری نظرات پاسخ‌دهندگان در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول شماره (۵): آمار توزیع فراوانی مربوط به شاخص دوم

انحراف معیار	میانگین وزنی	فراوانی					رویکرد	
		کل	خیلی زیاد (۵)	زیاد (۴)	متوسط (۳)	کم (۲)		خیلی کم (۱)
۸۷۳/۰	۴۱/۱	۱۴۰	۲	۶	۶	۲۰	۱۰۶	سزادهی
۰۲۴/۱	۵۸/۱	۱۴۰	۲	۱۰	۱۴	۱۶	۹۸	بازپرورانه
۱۰۷/۱	۸۰/۱	۱۴۰	۴	۱۰	۲۰	۲۶	۸۰	بازدارنده
۸۲۲/۰	۵۸/۴	۱۴۰	۱۰۴	۲۰	۱۲	۲	۲	ترمیمی

همان‌گونه که در جدول مشخص است از نظر شاخص دوم نیز رویکرد ترمیمی دارای بالاترین میانگین وزنی و رویکرد سزا دهی دارای پایین‌ترین میانگین وزنی بوده است.

۵-۲-۳- تجزیه و تحلیل پاسخ‌های ارائه شده به شاخص سوم تحقیق

شاخص سوم در مورد میزان ترمیم و جبران خسارت در هر یک از رویکردهای ۴ گانه سیاست جنایی شامل رویکرد سزا دهی، رویکرد بازپروری، رویکرد بازدارندگی و رویکرد ترمیمی بود. تجزیه و تحلیل آماری نظرات پاسخ‌دهندگان در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول شماره (۶): آمار توزیع فراوانی مربوط به شاخص سوم

انحراف معیار	میانگین وزنی	قراوانی						رویکرد
		کل	خیلی زیاد (۵)	زیاد (۴)	متوسط (۳)	کم (۲)	خیلی کم (۱)	
۱۳۲/۱	۵۷/۱	۱۴۰	۶	۱۰	۶	۱۴	۱۰۴	سزا دهی
۹۸۷/۰	۲۱/۴	۱۴۰	۷۲	۳۸	۲۰	۸	۲	بازپرورانه
۱۱۸/۱	۷۵/۱	۱۴۰	۶	۸	۱۴	۳۰	۸۲	بازدارنده
۹۰۴/۰	۶۰/۴	۱۴۰	۱۱۲	۱۰	۱۰	۶	۲	ترمیمی

همان‌گونه که در جدول مشخص است از نظر شاخص سوم هم رویکرد ترمیمی دارای بالاترین میانگین وزنی و رویکرد سزا دهی دارای پایین‌ترین میانگین وزنی بوده است.

۵-۲-۴- تجزیه و تحلیل پاسخ‌های ارائه شده به شاخص چهارم تحقیق

شاخص چهارم در مورد سهولت جامعه‌پذیری بزهکار و عدم الصاق برچسب مجرمانه در هر یک از رویکردهای ۴ گانه سیاست جنایی شامل رویکرد سزا دهی، رویکرد بازپروری، رویکرد بازدارندگی و رویکرد ترمیمی بود. تجزیه و تحلیل آماری نظرات پاسخ‌دهندگان در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول شماره (۷): آمار توزیع فراوانی مربوط به شاخص چهارم

انحراف معیار	میانگین وزنی	قراوانی						رویکرد
		کل	خیلی زیاد (۵)	زیاد (۴)	متوسط (۳)	کم (۲)	خیلی کم (۱)	
۹۱۴/۰	۳۶/۱	۱۴۰	۴	۴	۶	۱۰	۱۱۶	سزا دهی
۹۰۰/۰	۵۳/۴	۱۴۰	۱۰۲	۲۰	۱۲	۳	۳	بازپرورانه
۱۲۱/۱	۶۷/۱	۱۴۰	۶	۸	۱۲	۲۲	۹۲	بازدارنده
۸۰۰/۰	۶۱/۴	۱۴۰	۱۰۸	۱۶	۱۰	۶	۰	ترمیمی

همان‌گونه که در جدول مشخص است از نظر شاخص چهارم رویکرد ترمیمی دارای بالاترین میانگین

وزنی و رویکرد سزا دهی دارای پایین ترین میانگین وزنی بوده است.

۵-۲-۵- تجزیه و تحلیل پاسخ‌های ارائه شده به شاخص پنجم تحقیق

شاخص پنجم در مورد تناسب بین جرم و مجازات در هر یک از رویکردهای ۴ گانه سیاست جنایی شامل رویکرد سزا دهی، رویکرد بازپروری، رویکرد بازدارندگی و رویکرد ترمیمی بود. تجزیه و تحلیل آماری نظرات پاسخ‌دهندگان در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول شماره (۸): آمار توزیع فراوانی مربوط به شاخص پنجم

انحراف معیار	میانگین وزنی	فراوانی						رویکرد
		کل	خیلی زیاد (۵)	زیاد (۴)	متوسط (۳)	کم (۲)	خیلی کم (۱)	
۸۷۴/۰	۲۰/۴	۱۴۰	۶۰	۵۶	۱۸	۴	۲	سزا دهی
۰۷۱/۱	۶۵/۱	۱۴۰	۴	۱۰	۱۰	۲۶	۹۰	بازپرورانه
۱۲۴/۱	۹۷/۱	۱۴۰	۶	۱۲	۱۴	۴۸	۶۰	بازدارنده
۰۴۴/۱	۷۲/۱	۱۴۰	۴	۸	۱۴	۳۴	۸۰	ترمیمی

همان‌گونه که در جدول بالا مشخص است از نظر شاخص پنجم رویکرد سزا دهی دارای بالاترین میانگین وزنی و رویکرد بازپرورانه دارای پایین ترین میانگین وزنی بوده است.

۵-۲-۶- تجزیه و تحلیل پاسخ‌های ارائه شده به شاخص ششم تحقیق

شاخص ششم در مورد قدرت بازدارندگی هر یک از رویکردهای ۴ گانه سیاست جنایی شامل رویکرد سزا دهی، رویکرد بازپروری، رویکرد بازدارندگی و رویکرد ترمیمی بود. تجزیه و تحلیل آماری نظرات پاسخ‌دهندگان در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول شماره (۹): آمار توزیع فراوانی مربوط به شاخص ششم

انحراف معیار	میانگین وزنی	فراوانی						رویکرد
		کل	خیلی زیاد (۵)	زیاد (۴)	متوسط (۳)	کم (۲)	خیلی کم (۱)	
۰۲۰/۱	۶۲/۳	۱۴۰	۲۶	۶۰	۳۶	۱۲	۶	سزا دهی
۱۷۰/۱	۸۰/۱	۱۴۰	۸	۸	۱۲	۳۲	۸۰	بازپرورانه
۹۱۴/۰	۳۵/۳	۱۴۰	۸	۶۲	۴۸	۱۶	۶	بازدارنده
۲۵۹/۱	۱۰/۲	۱۴۰	۱۰	۱۴	۱۶	۴۰	۶۰	ترمیمی

همان‌گونه که در جدول مشخص شده است از نظر شاخص ششم رویکرد سزا دهی دارای بالاترین میانگین وزنی و رویکرد بازپرورانه دارای پایین ترین میانگین وزنی بوده است.

۵-۲-۷- تجزیه و تحلیل پاسخ‌های ارائه شده به شاخص هفتم تحقیق

شاخص هفتم در مورد توانایی کاهش خشونت هر یک از رویکردهای ۴ گانه سیاست جنایی شامل رویکرد سزا دهی، رویکرد بازپروری، رویکرد بازدارندگی و رویکرد ترمیمی بود. تجزیه و تحلیل آماری نظرات پاسخ‌دهندگان در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول شماره (۱۰): آمار توزیع فراوانی مربوط به شاخص هفتم

انحراف معیار	میانگین وزنی	قراوانی						رویکرد
		کل	خیلی زیاد (۵)	زیاد (۴)	متوسط (۳)	کم (۲)	خیلی کم (۱)	
۰.۲۰/۱	۶۳/۳	۱۴۰	۲۶	۶۰	۳۶	۱۲	۶	سزا دهی
۲۱۰/۱	۹۴/۱	۱۴۰	۱۰	۸	۱۴	۴۰	۶۸	بازپرورانه
۸۳۶/۰	۳۸/۳	۱۴۰	۱۰	۵۲	۶۴	۱۰	۴	بازدارنده
۷۶۷/۰	۵۸/۳	۱۴۰	۱۲	۶۸	۵۲	۶	۲	ترمیمی

همان‌گونه که در جدول مشخص شده است از نظر شاخص هفتم رویکرد سزا دهی دارای بالاترین میانگین وزنی و رویکرد بازدارنده دارای پایین‌ترین میانگین وزنی بوده است.

نتیجه‌گیری

یکی از مباحث مهم در رابطه با کودکان و نوجوانان اتخاذ نوع الگوی پاسخ‌دهی به بزهکاری علیه آنها است. در این راستا سؤال فرعی اول تحقیق این بود که شاخص‌های مطلوبیت سیاست کیفری مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان کدام‌اند؟ در پاسخ به این سؤال بر اساس یافته‌های مطالعات نظری ۷ شاخص شناسایی و در پرسشنامه قرار گرفت. برای بررسی توزیع نرمال داده‌ها و معنادار بودن شاخص‌ها آزمون تک نمونه‌ای کولموگروف-سمیرنوف صورت گرفت که نتیجه در جدول زیر درج شده است:

جدول شماره (۱۱): نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع پاسخ‌های شاخص‌های مطلوبیت

نوع پراکنندگی	معناداری	آماره Z	تعداد گویه	نام متغیر
نرمال	۰/۰۰۱	۰/۳۴۴	۴	حمایت از بزهکار
نرمال	001/0	۰/۳۷۴	۴	حمایت از بزه دیده
نرمال	001/0	۰/۳۲۸	۴	ترمیم و جبران خسارت
نرمال	001/0	۰/۴۰۰	۴	سهولت جامعه‌پذیری بزهکار و عدم الصاق برچسب مجرمانه
نرمال	001/0	۰/۲۸۵	۴	تناسب بین جرم و مجازات
نرمال	001/0	۰/۳۳۱	۴	قدرت بازدارندگی
نرمال	001/0	۰/۲۲۱	۴	توانایی کاهش خشونت

همان‌گونه که در جدول بالا مشخص شده کلیه شاخص‌ها معنادار و دارای توزیع نرمال بوده‌اند و می‌توانند برای تعیین مدل مطلوب مورد استفاده قرار گیرند.

سؤال فرعی دوم تحقیق در مورد تعیین مدل مطلوب سیاست کیفری مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان بود. در بحث مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان هر الگویی نقاط ضعف و قوت متعددی دارد که در جدول زیر درج شده است:

مدل بازدارنده		مدل بازپرورانه		مدل ترمیمی		مدل سزا دهنده	
معايب	محاسن	معايب	محاسن	معايب	محاسن	معايب	محاسن
عدم توجه به بزه‌کار	قدرت بازدارندگی	عدم توجه به بزه دیده و جبران خسارت وی	توجه به بزه‌کار	عدم تناسب بین جرم و مجازات	توجه به بزه دیده و جبران خسارت وی	عدم حمایت از بزه‌کار	تناسب بین جرم و مجازات
عدم توجه به بزه دیده جبران خسارت وی	عدم جامع‌پذیری بزه‌کار	عدم تناسب بین جرم و مجازات	جامعه‌پذیری بزه‌کار (عدم الصاق برچسب مجرمانه)	بازدارندگی	جامعه‌پذیری بزه‌کار (عدم الصاق برچسب مجرمانه)	عدم توجه به جامع‌پذیری بزه‌کار (الصاق برچسب مجرمانه)	عدم توجه به جامع‌پذیری بزه‌کار (الصاق برچسب مجرمانه)

جمع‌بندی نظرات پاسخ‌دهندگان در مورد میزان مطلوبیت هر یک از رویکردهای ۴ گانه سیاست کیفری بر اساس شاخص‌های ۷ گانه در جدول زیر درج شده است:

جدول شماره (۱۲): میزان مطلوبیت هر یک از رویکردها بر اساس شاخص‌ها

رویکرد شاخص	سزا دهنده	بازپرورانه	بازدارنده	ترمیمی
حمایت از بزه‌کار	۱/۰۵	۴/۸۴	۱/۶۶	۴/۴۶
حمایت از بزه دیده	۱/۱۴	۱/۸۵	۱/۰۸	۴/۸۵
ترمیم و جبران خسارت	۱/۷۵	۴/۱۲	۱/۵۷	۴/۰۶
سهولت جامعه‌پذیری بزه‌کار و عدم الصاق برچسب مجرمانه	۱/۶۳	۴/۳۵	۱/۷۶	۴/۱۶
تناسب بین جرم و مجازات	۴/۰۲	۱/۵۶	۱/۷۹	۱/۲۷
قدرت بازدارندگی	۳/۲۶	۱/۰۸	۳/۵۳	۲/۰۱
توانایی کاهش خشونت	۳/۳۶	۱/۴۹	۳/۸۳	۳/۸۵
میانگین مطلوبیت	۲/۷۴	۲/۸۸	۲/۲۲	۳/۹۶

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود از نظر پاسخ‌دهندگان رویکرد ترمیمی با بالاترین میانگین وزنی به‌عنوان مطلوب‌ترین رویکرد و سپس رویکرد بازپرورانه و بعد از آن رویکرد سزا دهنده و سرانجام رویکرد

بازدارنده به‌عنوان رویکرد مطلوب سیاست کیفری شناخته شده‌اند؛ اما رویکرد ترمیمی در مورد دو شاخص تناسب بین جرم و مجازات و قدرت بازدارندگی خروجی مطلوبی ندارد و به تنهایی نمی‌تواند به‌عنوان مدل مطلوب معرفی شود. برای رفع این نقیصه باید به دنبال تلفیق رویکرد ترمیمی با رویکرد برتر دیگری باشیم. اعداد و ارقام جدول بالا حاکی از آن است که در دو شاخص مورد نظر، رویکرد سزا دهنده دارای بیشتری میانگین وزنی بوده و می‌تواند با تلفیق با رویکرد ترمیمی نقایص آن را برطرف نماید؛ بنابراین می‌توان از تلفیق دو مدل جهت مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان استفاده کرد و این گونه بیان کرد که مدل مطلوب سیاست کیفری مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان، مدل ترکیبی ترمیمی و سزا دهنده خواهد بود. بدین ترتیب، ما بر خشونت‌گران بر کودکان و نوجوانان مدل ترمیمی را اعمال کنیم اما در جرایم مهم و شدید مثل خشونت‌های جنسی و جسمی علیه کودکان و نوجوانان صرف نظر از اینکه مرتکب چه کسی است از مدل سزا دهنده استفاده کنیم، زیرا ماهیت تنبیهی دارد و به دنبال مجازات بزهکار است در این صورت جنبه بازدارندگی دارد و باعث مقابله با بزهکاری علیه کودکان و نوجوانان می‌شود. در این جرایم ما نمی‌توانیم از مدل ترمیمی استفاده کنیم، چون در این جرایم، آثار زیان‌بار آن متوجه کل جامعه است، مدل ترمیمی قادر به پاسخگویی نیست، به جهت اینکه پاسخ‌های ترمیمی نرم و ملایم بوده و بازدارندگی ندارد و نمی‌توان از آن به‌عنوان مجازات بزهکار، یاد کنیم. با اتخاذ این دو مدل کنار هم می‌توان در زمینه کنترل و کاهش ارتکاب خشونت علیه کودکان و نوجوانان و همچنین افزایش احساس امنیت در بین شهروندان گام مؤثری را برداشت.

پیشنهادها

برای کاربردی کردن یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود اقدامات زیر صورت پذیرد:
با توجه به یافته‌های پژوهش توصیه می‌شود که برای مقابله با خشونت علیه کودکان و نوجوانان در آینده بر خشونت‌گران مدل ترمیمی را اعمال کنیم.

در جرایمی که شاخص تناسب بین جرم و مجازات و قدرت بازدارندگی بیشتر اهمیت دارد مثل خشونت‌های جسمی و جنسی که ارتکاب آن موجب جریحه‌دار شدن احساسات عمومی می‌شود و نظم و امنیت عمومی را به مخاطره می‌اندازد بر خشونت‌گر مدل سزا دهنده را اعمال کنیم.

فهرست منابع

- الف) منابع فارسی
- آبروشن، هوشنگ، علیرضا سابیانی، حسین غلامی و بهزاد رضوی فرد. «جنبه‌های الگوی عدالت کیفری در پاسخ به بزهکاری اطفال و نوجوانان». فصلنامه تحقیقات حقوقی، ۲۵، ۱۰۰ (۱۴۰۱)، ۱۱۱-۱۲۸.
doi: 10.52547/jlr.2023.185325.1720
- اردبیلی، محمدعلی، علی حسین، نجفی ابرندآبادی، عبدالرضا، ایزدپناه و قاسم محمدی. «حمایت کیفری از اطفال بزه دیده در نظام حقوقی ایران»، مجله حقوقی دادگستری، ۴۶ (۱۳۸۳)، ۱۱-۶۶.
- اعزازی، شهلا. خشونت خانوادگی. چاپ اول، تهران: سالی، ۱۳۹۰.
- آقائی، سارا. عدالت بازدارنده. چاپ اول. تهران: میزان، ۱۳۹۷.
- اکبری عباسعلی، سیده منیرا حجازی. «سیاست کیفری ایران در قبال کودک آزاری جنسی در پرتو قانون حمایت اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹». فصلنامه حقوق کودک، ۲، ۸ (۱۳۹۹)، ۸۱-۱۰۹.
<http://childrightsjournal.ir/article-1-36-fa.html>
- پرادل، ژان، تاریخ اندیشه‌های کیفری، ترجمه علی حسین نجفی ابرندآبادی. چاپ یازدهم، تهران: سمت، ۱۳۹۶.
- سماواتی پیروز، امیر. عدالت ترمیمی تعدیل تدریجی عدالت کیفری یا تغییر آن، چاپ اول، تهران: نگاه بینه، ۱۳۸۵.
- شیرعلی، اسماعیل. «کاوشی در باب خشونت و کودک آزاری در تهران». فصلنامه بررسی مسائل اجتماعی ایران، ۱۳، ۱ (۱۴۰۰)، ۱۹۹-۲۲۴.
doi: 10.22059/ijsp.2022.90410
- شیری، عباس. عدالت ترمیمی، چاپ دوم، تهران: میزان، ۱۳۹۷.
- عباسی، مصطفی. افق‌های نوین عدالت ترمیمی میانجی‌گری کیفری. چاپ اول، تهران: دانشور، ۱۳۹۲.
- عظیم زاده، شادی و هدیه هدایت، «از جبران خسارت ناشی از جرم علیه کودک تا نحوه ترمیم خسارات (با نگاهی تطبیقی به قوانین کشورهای اروپایی، آمریکایی و اسناد بین المللی)»، فصلنامه پژوهش حقوق کیفری، ۵، ۱۷ (۱۳۹۵)، ۳۱-۶۵.
<https://doi.org/10.22054/jclr.2017.7119>
- غلامی، حسین. بررسی حقوقی و جرم‌شناختی تکرار جرم. چاپ سوم، تهران: میزان، ۱۳۹۰.
- غلامی، حسین، عدالت ترمیمی. چاپ پنجم، تهران: سمت، ۱۳۹۳.
- فرجی‌ها، محمد. دانشنامه عدالت ترمیمی مجموعه مقاله‌های همایش بین‌المللی عدالت ترمیمی و پیشگیری. چاپ اول، تهران: میزان، ۱۳۹۶.
- کاتینگهام، جان. «فلسفه مجازات». ترجمه ابراهیم باطنی و محسن برهانی. مجله فقه و حقوق، ۱، ۴ (۱۳۸۴)، ۱۴۷-۱۷۰.
- گابریل، ماکسل و ایسون موریس. «عدالت ترمیمی الگوی نوین تفکر در امور کیفری». ترجمه حسین غلامی. مجله پژوهش حقوق و سیاست، ۵، ۹ (۱۳۸۲)، ۱۸۴-۲۰۴.
- محمد نسل، غلامرضا و زهرا محمد نسل. «بررسی علل شکل‌گیری چرخه کودک آزاری با تأکید بر نظر کارشناسان». مجله پلیس زن، ۲۲ (۱۳۹۴)، ۱-۱۶.
- مدنی قهفرخی، سعید، امیرحمزه زینالی و علی حسین نجفی ابرندآبادی. آسیب‌شناسی حقوق کودکان در ایران. چاپ اول، تهران: میزان، ۱۳۹۰.

- مهدوی ثابت، محمدعلی و سامان عبدالهی. «سیاست جنایی پیشگیرانه ایران در قبال خشونت علیه اطفال». فصلنامه علمی مطالعات پیشگیری از جرم، ۱۴، ۵۱ (۱۳۹۸)، ۹-۳۳.
- مهدوی، محمود، آندیا حسینی کیا. «حمایت از کودکان و نوجوانان در معرض خطر بزه دیدگی». کنفرانس ملی سیاست کیفری ایران در قبال بزه دیدگی کودکان و نوجوانان، ۱۳۹۲، ۱-۲۱.
- میرزایی، محمد، عباس مسعودی. «نقش پلیس در اجرای برنامه‌های عدالت ترمیمی». فصلنامه کارآگاه، ۱۷ (۱۳۹۰)، ۸۴-۱۰۷.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین، حمید، هاشم بیگی. دانشنامه جرم‌شناسی. چاپ پنجم، تهران: گنج دانش، ۱۳۹۷.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین، علیرضا جمشیدی. افق‌های عدالت کیفری کودکان و نوجوانان در نظام حقوقی ایران و اسناد بین‌المللی. چاپ اول، تهران: دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری، ۱۳۹۲.
- نیازپور، امیرحسین. «پاسخ‌های عدالت کیفری ایران به بزه‌کاری اطفال». فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، ۱۴ (۱۳۸۹)، ۵۶-۷۷.
- (ب) منابع خارجی

- Braithwaite, John. *Crime, shame and reintegration*. Melbourne, Australia: Cambridge university press, 2015.
- Gaines, Larry K. and Roger LeRoy Miller. *Criminal Justice in Action*. Wadsworth/Thomson Learning, 2003.
- Garvey, Stephen P. *Restorative Justice, Punishment, and Atonement*. Cornell Law Faculty Publications, 2003. <https://scholarship.law.cornell.edu/facpub/279>
- Gvrieldes, Theo. *Restorative Justice Theory & Practice: Addressing the Discrepancy*. Helsinki: Hakapainooy, 2007.
- Hudson, Barbara. *Understanding Justice: An Introduction to Ideas, Perspectives, and Controversies in Modern Penal Theory*. Milton Keynes: Open University Press, 2003.
- Johnstone, Gerry. *Restorative Justice: Ideas, values, debates*. Cullompton, Devon, UK; Portland: Willan Pub, 2015.
- Marsh, Ian, John Cochrane and Gaynor Melville. *Criminal justice: an introduction to philosophies, theories and practice*. London; New York: Routledge, 2004.
- Mandery, Evan J. *Capital punishment: A Balanced Examination*. Sudbury: Jones and Bartlett Publishers, 2015.
- Rahami, Mohsen. "Development of Criminal Punishment in the Iranian Post Revolutionary Penal Code", *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 13, 4(2005), 585-602. <https://doi.org/10.1163/157181705774662535>
- Regoli, Robert M. & John D. Hewitt. *Exploring criminal justice*. Sudbury: Jones and Bartlett, 2008.
- Szuchman, Lenore T. & Frank Muscarella. *Psychological perspectives on human Sexuality*. London: John wiley & sons, 2000.

- Van Ness, Daniel W. & Karen Heetderks. *Restoring justice: an introduction to restorative justice*. Waltham, USA: Anderson Publishing, 2016.
- Walklate, Sandra. *Understanding criminology: current theoretical debates*. Buckingham, Philadelphia: open University press, 2015.
- Wright, Martin. *The paradigm of restorative justice*. Research and Practice, 2012.

